

STRATEGJITË E NXËNIES SË LEKSIKUT TË GREQISHTES NË SHKOLLAT DYGJUHËSHE SHQIPTARO-GREKE

Prof. As. Dr. Sofia Delijorgji

Departamenti i Gjuhës Greke
Fakulteti i Gjuhëve të Huaja, Universiteti i Tiranës
E-mail: sofia.delijorgji@unitir.edu.al

MSc Aida Zoto

Departamenti i Gjuhës Greke
Fakulteti i Gjuhëve të Huaja, Universiteti i Tiranës
E-mail: aida.zoto@unitir.edu.al

Dr. Isida (Metaj) Foçi

Departamenti i Gjuhës Greke
Fakulteti i Gjuhëve të Huaja, Universiteti i Tiranës
E-mail: isida.metaj@unitir.edu.al

Dr. Edlira Jorgaqi

Departamenti i Gjuhës Greke
Fakulteti i Gjuhëve të Huaja, Universiteti i Tiranës
E-mail: edlira.jorgaqi@unitir.edu.al

PËRMBLEDHJE

Ky punim paraqet gjetjet e një projekti kërkimor që ka për qëllim identifikimin dhe analizën e strategjive të përdorura nga nxënësit në arsimin e mesëm të lartë gjatë mësimin të leksikut të gjuhës greke në shkollat dygjuhëshe shqiptaro-greke në Shqipëri. Synimi kryesor është të identifikohen dhe analizohen këto strategji për të përmirësuar procesin e mësimdhënies në mjediset dygjuhëshe. Studimi bazohet në teoritë e strategjive të ndryshme të mësimin të gjuhës (kujtesës, kognitive, metakognitive, të përcaktimit dhe ato sociale) të cilat janë esenciale për mësimin efektiv të një gjuhe të re. Këto korniza ofrojnë një kuptim gjithëpërfshirës të mekanizmave që përdorin studentët për të përvetësuar fjalorin në një kontekst dygjuhësh.

Studimi ndjek një qasje me metoda të përziera. Në fazën e parë, u identifikuan dhe kategorizuan

50 studentë me prejardhje të ndryshme, duke përfshirë minoritetin grek në Shqipëri dhe familjet shqiptare dygjuhëshe dhe njëgjuhëshe, të ndarë në nivelet fillestar, të mesëm dhe të përparuar në gjuhën greke. Janë zhvilluar dy pyetësorë: një për të vlerësuar nivelet e gjuhës dhe një tjetër për të identifikuar strategjitë e të mësuarit të fjalorit.

Rezultatet sugjerojnë përdorimin e strategjive të ndryshme midis studentëve, të ndikuar nga aftësia e tyre gjuhësore dhe prejardhja familjare. Këto gjetje janë brenda kornizës teorike, duke theksuar gasjet kryesore për përvetësimin e fjalorit.

Artikulli ofron një kontribut të rëndësishëm në fushën e mësimit të gjuhës greke në kontekstin shqiptaro-grek dhe shërben si platformë për hulumtuesit dhe praktikantët që janë të angazhuar me zhvillimin dhe hartimin e metodave efektive për mësimin e gjuhës greke.

Fjalë kyç: Strategji të nxënies së leksikut, shkolla dygjuhëshe shqiptaro-greke, gjuhë e dytë

ABSTRACT

This paper presents the findings of a research project that aims to identify and analyze the strategies used by students in higher secondary education during the learning of the Greek language lexicon in Albanian-Greek bilingual schools in Albania. The main aim is to identify and analyze these strategies to improve the teaching process in bilingual environments.

The study is based on theories of different language learning strategies (memory, cognitive, metacognitive, definition and social) which are essential for effective learning of a new language. These frameworks provide a comprehensive understanding of the mechanisms students use to acquire vocabulary in a bilingual context.

The study follows a mixed methods approach. In the first phase, 50 students from different backgrounds were identified and categorized, including the Greek minority in Albania and bilingual and monolingual Albanian families, divided into beginner, intermediate and advanced levels in the Greek language. Two questionnaires were developed: one to assess language levels and another to identify vocabulary learning strategies.

The results suggest the use of different strategies among students, influenced by their language ability and family background. These findings are within the theoretical framework, highlighting key approaches for vocabulary acquisition.

The article provides an important contribution to the field of Greek language learning in the Albanian-Greek context and serves as a platform for researchers and practitioners who are engaged in the development and design of effective methods for Greek language learning.

Keywords: vocabulary learning strategies, Albanian-Greek bilingual school, second language

KORNIZA TEORIKE

Mësimi i një gjuhë të dytë ose të huaj është padyshim një nga çështjet më sfiduese me të cilën do të përballen shumica e njerëzve gjatë gjithë jetës së tyre. Sfidat që vijnë me zotërimin e një gjuhë të re shtrihen nga përparësitë e zhvillimit personal dhe profesional deri te një ndjenjë e identitetit të përshtatshëm dhe të integruar¹. Në një botë gjithnjë e më globale, ku komunikimi ndërkulturor dhe ndërgjuhësor është jetik, aftësia për të mësuar dhe përmbushur nevojat komunikuese në gjuhë të huaja është e nevojshme². Shumë argumentojnë se të mësuarit dhe të përvetësuarit të fjalorit të një GJ2/GJH është ndoshta aspekti më sfidues për t'u aftësuar në gjuhën e synuar³. Leksiku është një thes i pashtershëm njohurish që mundëson kuptimin e teksteve dhe ndërtimin e komunikimit në një gjuhë të huaj. Ndërveprimi i përditshëm dhe praktika e përsëritjes ndihmojnë në përmirësimin gradual të aftësive gjuhësore. Mësimi i leksikut në një gjuhë të dytë është themelor për të përdorur gjuhën dhe për të kuptuar e shprehur mendime dhe ide⁴. Ndërsa gramatika dhe sintaksa ofrojnë strukturën themelore të një gjuhë, fjalori mundëson shprehjen e ndjeshme të nuancave dhe detajeve të një mesazhi⁵. Nëpërmjet fjalorit, nxënësit fitojnë aftësinë për të komunikuar më ndjeshëm dhe për të shprehur ndjesitë e tyre me një spektër të gjerë emocional dhe kulturor. Në thelb, mësimi i një gjuhë të dytë ose të huaj është një udhëtim kognitiv dhe emocional i ndryshëm për secilin individ. Ndikimi i mësimin të fjalorit, ndërveprimi ndërkulturor dhe zhvillimi i aftësive komunikuese janë pjesë integrale e këtij procesi të pasur dhe të ndikueshëm⁶. Duke përshtatur ndërthurjen e këtyre elementeve, nxënësit përgatiten për të komunikuar me siguri dhe kompetencë në një mjedis gjithnjë e më shumë të diversifikuar dhe ndërkulturor⁷.

Zotërimi i fjalorit të ri luan një rol të rëndësishëm në procesin e përvetësimit të gjuhës pasi fjalori është shtylla kryesore e një gjuhë, dhe pa një zotërim të përshtatshëm të fjalëve, është e vështirë të komunikohet me sukses⁸. Ky aspekt është i veçanërisht i rëndësishëm

¹ Ellis, R. (2003). *Task-based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

² Σκούρτου, Ε. (2002). *Διγλωσσία και Διδασκαλία Δεύτερης Γλώσσας*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Υλικά για τη θεματική Ενότητα: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Τόμος Ι.

³ Nation, I.S.P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press

⁴ Schmitt, N. and McCarthy, M. (eds) (1997). *Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy*. Cambridge: Cambridge University Press

⁵ Ματθαίουδάκη, Μ., Κίτσου Ι., & Τζιμάκας, Δ. (2011). Η χρήση της ρηματικής όψης στη νέα ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα: πορίσματα εμπειρικής έρευνας από τις εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας. Στο Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 30 (σσ. 317-328). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.

⁶ Ζάγκα, Ε. (2005). Μάθηση και Διδασκαλία μιας Δεύτερης Γλώσσας: Από τα μοντέλα διδασκαλίας της γλώσσας «με βάση το περιεχόμενο» σε προσεγγίσεις με «έμφαση στο περιεχόμενο» με χρήση στρατηγικών. *Επιστήμες Αγωγής*. Θεματικό τεύχος, 69-77. Πανεπιστήμιο Κρήτης: ΠΤΔΕ.

⁷ Σπυριδούλα Βαρλοκώστα, Λήδα Τριανταφυλλίδου. 2005. Η ελληνική ως δεύτερη γλώσσα: Καθορισμός επιπέδων γλωσσομάθειας του προφορικού λόγου αλλοδαπών μαθητών. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). <https://www.openbook.gr/i-elliniki-logou-allyodapwn-mathitwn>

⁸ Richards, Jack & Schmidt, Richard. (2013). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. 10.4324/9781315833835.

për personat që janë duke mësuar gjuhën në një kontekst të ndërthurur dygjuhësh siç është rasti i kombinimit të gjuhëve shqip-greqisht. Për individët, në këtë kontekst, fjalori është më shumë se thjesht një mjet për të shprehur mendimet; është një tregues i identitetit të tyre të ndërthurur dhe të pasuruar nga dy kultura dhe gjuhë⁹. Mësimi i fjalorit në këtë rast është një sfidë e ndjeshme që përmban jo vetëm zotërimin e fjalëve të reja, por edhe ndërtimin e një mjete të fuqishëm të komunikimit që reflekton përvojën dhe identitetin e tyre.

METODOLOGJIA

Projekti

Projekti, i financuar nga buxheti për kërkim shkencor në Fakultetin e Gjuhëve të Huaja, Universiteti i Tiranës, synon të hulumtojë dhe përmirësojë strategjitë e nxënies së leksikut të gjuhës greke në arsimin e mesëm të lartë në shkollat dygjuhëshe shqiptaro-greke¹⁰. Kjo përpjekje synon të kontribuojë në zhvillimin e praktikave mësimore duke identifikuar dhe analizuar teknikat dhe strategjitë e përdorura nga vetë nxënësit gjatë përvetësimit të fjalorit të gjuhës greke.

Synimi kryesor i projektit është identifikimi, analiza, vlerësimi dhe krahasimi i strategjive të përdorura nga nxënësit gjatë përvetësimit të fjalorit leksikut të gjuhës greke. Kërkimi përfshin metodologjinë dhe analizën e strategjive të përdorura nga nxënësit për të vlerësuar efektivitetin e këtyre strategjive në përvetësimin e fjalorit grek.

Rezultatet e arritura do të ofrojnë një panoramë të plotë mbi strategjitë e përdorura nga nxënësit në përvetësimin e fjalorit të gjuhës greke dhe do të jenë bazë për rekomandime konkrete për përmirësimin e procesit mësimor në shkollat dygjuhëshe shqiptaro-greke. Produkti kryesor i projektit do të jetë një Manual/Udhëzues, që do të shërbejë si mjet udhëzues e bashkëpunues për përmirësimin e aftësive të arsimtarëve dhe përmirësimin e praktikave mësimore në mësimdhënien e gjuhës greke në shkollat dygjuhëshe.

Studimi

Studimi synon të identifikojë marrëdhënien midis llojeve të strategjive të përdorura nga nxënësit e nivelit fillestar, mesatar dhe të përparuar të gjuhës greke për të përvetësuar fjalorin grek, dhe kohës së shpenzuar nga ata për të përvetësuar këtë fjalor. Pyetjet kërkimore do të ndihmojnë në identifikimin e strategjive (në varësi të niveleve gjuhësore). Këto rezultate do të kontribuojnë në njohjen e nevojave të veçanta të këtyre grupmoshave, duke ofruar një kontribut të rëndësishëm në hartimin e rekomandimeve konkrete për përmirësimin e procesit mësimor në shkollat dygjuhëshe shqiptaro-greke.

⁹ Χατζηδάκη, Α. (2005). Μοντέλα Διγλωσσικής συμπεριφοράς σε οικογένειες αλβανών μαθητών: Δεδομένα από εμπειρική έρευνα. Επιστήμες Αγωγής. Θεματικό τεύχος, 79-102. Πανεπιστήμιο Κρήτης: ΠΤΔΕ.

¹⁰ STRATEGJITË E NXËNIES SË LEKSİKUT TË GREQISHTES NË SHKOLLAT DYGJUHËSHE SHQIPTARO-GREKE <https://fgjh.edu.al/grupi-mesimor-kerkimor-gjuhesi-perkthim-i-gjuhes-greke/>

Identifikimi dhe ndërveprimi me institucionin arsimor

Identifikimi dhe ndërveprimi me institucionin arsimor ka qenë një fazë kritike në realizimin e këtij projekti. *SHKOLLA PROTAGONISTËT*, pjesë e *FONDACIONIT FRYMË DASHURIE*, vendi i këtij hulumtimi është përzgjedhur me kujdes për shkak të disa faktorëve që e bëjnë atë një subjekt të rëndësishëm për studimin e strategjive të nxënies së leksikut të gjuhës greke në arsimin e mesëm të lartë në shkollat dygjuhëshe shqiptaro-greke¹¹. Para se të nisim projektin, u zhvillua një fazë identifikimi, ku u njohëm me shkollën dygjuhëshe në zonën e interesuar dhe vlerësuam potencialin e saj për të kontribuar në hulumtimin tonë. Ndërveprimi me Drejtorin e shkollës ishte kritik për të siguruar mbështetjen e tij dhe lejen për të zhvilluar studimin në ambientet e shkollës. Gjatë këtij procesi, u prezantua qëllimi i projektit, metodologjia e përdorur, dhe përfitimet që do të kishte institucioni nga pjesëmarrja në këtë hulumtim. Zgjedhja e kësaj shkolle ka qenë e bazuar edhe në faktin se ajo përfaqëson një model të shkëlqyer të shkollave dygjuhëshe shqiptaro-greke dhe ka një ekuilibër të mirë mes nxënësve të komunitetit grek dhe shqiptar. Përveç kësaj, shkolla ka shfaqur një ndjeshmëri të lartë ndaj nevojave të nxënësve të tyre në mësimin e gjuhës greke, duke e bërë kështu të përshtatshme për këtë hulumtim.

Nxënësit pjesëmarrës në studim

Për identifikimin e nxënësve pjesëmarrës në studim, u përzgjedhën në mënyrë të rastësishme një grup prej 50 nxënësish nga kjo shkollë dygjuhëshe shqiptaro-greke në Tiranë. Ky grup përfshiu 5 paralele me nga 10 nxënës secila. Për të siguruar një përfaqësim të përshtatshëm, nxënësit do të ishin pjesë e kategorive të ndryshme, duke përfshirë nxënës të minoritetit grek në Shqipëri, ata nga familjet shqiptare dygjuhëshe, dhe ata që janë pjesë e familjeve njëgjuhëshe, por e kanë mësuar gjuhën greke përmes mësimëve në këtë shkollë. Për të ndarë grupet, fillimisht u përdor kriteri i përcaktimit të nivelit gjuhësor, duke bërë dallimin midis nxënësve fillestarë, të mesëm dhe të përparuar në gjuhën greke. Ky proces i përzgjedhjes dhe identifikimit të nxënësve siguroi një përfaqësim të gjerë dhe objektiv për hulumtimin tonë.

Instrumentet e përdorura

Pyetësorët janë hartuar me kujdes dhe profesionalizëm, duke marrë parasysh modele të certifikimit të Qendrës së Gjuhës Greke dhe Pyetësorin e Schmitts (1997). Modelet e përdorura për secilin pyetësor janë përshtatur në përputhje me qëllimin specifik të studimit, duke siguruar saktësi dhe standarde të larta në vlerësimin e njohjes së gjuhës greke dhe strategjive të të mësuarit të fjalorit nga pjesëmarrësit.

¹¹ Shkolla Protagonistët <https://www.protagonistschool.org/>

- a) Për hartimin e pyetësorit *PYETËSOR MBI MADHËSINË E FJALORIT*, janë marrë në konsideratë materialet e Qendrës së Gjuhës Greke¹², institucion zyrtar i autorizuar nga Ministria e Arsimit, Kërkimit dhe Çështjeve Fetare në Greqi për të kryer provimet për certifikimin e gjuhës greke. Për siguri dhe saktësi kemi përdorur një test diagnostik të përshtatur sipas niveleve të Kuadrit të Përbashkët Evropian të Referencës për Gjuhët¹³ për nivelet gjuhësore (A1, A2, B1, B2, C1, C2) të kësaj Qendre, duke përfshirë veçanërisht pjesën e pyetjeve që lidhet drejtpërsëdrejti me leksikun dhe duke i përshtatur pyetjet sipas qëllimit specifik të studimit tonë. Ky proces ka siguruar që pyetësorët tanë të përmbushin standardet e kërkuara dhe të jenë në përputhje me nivelet e përcaktuara nga Qendra e Gjuhës Greke për vlerësimin e njohjes së gjuhës greke nga kandidatët në nivelin e tyre të fjalorit.
- b) Hartimi i pyetësorit *PYETËSORI I STRATEGJIVE TË TË MËSUARIT TË FJALORIT*, është realizuar duke u bazuar në Pyetësorin e Schmitts (1997)¹⁴, i cili është përkthyer dhe përshtatur në gjuhën shqipe. Ky pyetësor është ndarë në dy pjesë kryesore. Në pjesën e parë, janë përfshirë pyetje që synojnë të identifikojnë disa informacione demografike të pjesëmarrësve, përfshirë gjininë, moshën, dhe klasën, ndërsa, pjesa e dytë e pyetësorit përmban 39 pyetje të ndara në pesë kategori të ndryshme: 1) strategji të kujtesës (memory strategies), 2) strategji kognitive (cognitive strategies), 3) strategji metakognitive (metacognitive strategies), 4) strategji të përcaktimit (determination strategies), dhe 5) strategji sociale (social strategies). Pjesëmarrësit do të kenë mundësi të shprehin shkallën

¹² Το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Πιστοποίηση Ελληνομάθειας <https://www.greek-language.gr/certification/>

¹³ Përshkrimi i niveleve A1, A2, B1, B2, C1, C2 sipas shkallës globale të Kuadrit të Përbashkët Evropian të Referencave për Gjuhët (Common European Framework of Reference for Languages) - MINISTERIA E ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË - INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT. UDHËZUES KURRIKULAR LËNDOR PËR GJUHËN E HUAJ. IZHA 2018 <http://www.izha.edu.al/>

¹⁴ Pyetësori i Schmitts (1997) - Schmitt, N. & McCarthy, M. (1998). Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy (Cambridge Language Teaching Library) 1st Edition. New York: Cambridge University Press. ISBN-10 – 0521585511 fq. 207, është përkthyer dhe përshtatur në shqip. Pyetësori përmban 39 pyetje të cilat janë të klasifikuara në pesë kategori: 1) strategji të kujtesës (memory strategies), 2) strategji kognitive (cognitive strategies), 3) strategji metakognitive (metacognitive strategies), 4) strategji të përcaktimit (determination strategies) dhe 5) strategji sociale (social strategies). 1) Strategjitë e kujtesës: realizohen përmes fotografive/imazheve; fjalët e reja mund të lidhen me fjalë që nxënësi njih p.sh., sinonime; përmes grupimit të fjalëve të reja; përmes formave ortografike ose fonologjike e fjalës. 2) Strategjitë kognitive: realizohen përmes përsëritjes dhe përdorimit të mjeteve mekanike për të studiuar fjalorin, si dhe përmes përsëritjes me shkrim dhe me gojë, duke shkruar ose thënë vazhdimisht fjalën e re. 3) Strategjitë metakognitive: përdoren nga nxënësit për të kontrolluar dhe vlerësuar se sa ata kanë ariut të mësojnë, duke pasur një pasqyrë të përgjithshme të procesit mësimor. 4) Strategjitë e përcaktimit: nëse nxënësit nuk dinë një fjalë, ata duhet të zbulojnë kuptimin e saj duke hamendësuar nga njohuritë e tyre strukturore të gjuhës, duke hamendësuar nga Gjuha 1 përkatëse, duke hamendësuar nga konteksti, duke përdorur materiale referimi ose duke pyetur dikë tjetër. 5) Strategjitë sociale: një mënyrë për të zbuluar kuptimin e fjalës së re është duke pyetur dikë që e njih gjuhën. 2. Shpesh mund t'u kërkohej mësuesve të japin ndihmë në mënyra të ndryshme: duke dhënë përkthim në Gjuhën 1, duke dhënë një sinonim, duke dhënë një përkufizim ose parafrazim ose duke përdorur fjalën në një fjali.

e dakordësisë së tyre për secilën pohim nëpërmjet shkallës së vlerësimit Likert, duke filluar nga 0 (kurrë), 1 (ndonjëherë), 2 (shpesh), 3 (zakonisht) dhe 4 (gjithmonë). Kjo metodologji e vlerësimit do të mundësojë një analizë të hollësishme të përzgjedhjes së përdorimit të strategjive të të mësuarit të fjalorit nga pjesëmarrësit, duke ndihmuar në identifikimin e modeleve dhe preferencave të tyre në përdorimin e këtyre strategjive.

REZULTATE DHE DISKUTIME

Interpretimi i rezultateve

- ✓ Sipas rezultateve të *PYETËSORIT MBI MADHËSINË E FJALORIT*, nxënësit pjesëmarrës shfaqën ndryshime në nivelin e njohurisë së gjuhës greke bazuar në moshë dhe gjini. Konkretisht: përfaqësimi i niveleve gjuhësore në bazë të përqindjes së përgjigjeve pozitive është: në nivelin A1, përqindja e përgjigjeve pozitive është 88%, në nivelin A2, kjo përqindje bie në 76%, në nivelin B1, vetëm 52% e përgjigjeve janë pozitive, ndërsa në nivelin B2, kjo përqindje bie në 20%, në nivelin C1, vetëm 1% e përgjigjeve janë pozitive, ndërsa në nivelin C2, nuk ka asnjë përgjigje pozitive.
- ✓ Sipas rezultateve të *PYETËSORIT TË STRATEGJIVE TË TË MËSUARIT TË FJALORIT*, në pjesën e parë, mbi disa informacione demografike të pjesëmarrësve (gjinia, mosha, klasa), kemi këto të dhëna: femrat përfaqësojnë 66% (33) të totalit të pjesëmarrësve, ndërsa meshkujt përfaqësojnë 34% (17); mosha mbizotëruese është 17 vjeç, ndërsa klasa me pjesëmarrje më të madhe është klasa XI (52%).

Në pjesën e dytë të pyetësorit, analiza e përqindjeve të përgjigjeve në secilën prej strategjive dhe renditja e pyetjeve nga më e preferuara tek më pak e preferuara është një informacion i rëndësishëm për mësuesit dhe kurrikulat mësimore për të përshtatur më mirë mësimin sipas nevojave dhe nevojave të nxënësve për të arritur një mësim më efektiv dhe të suksesshëm. Konkretisht, duke i renditur pyetjet nga ajo që ka marrë më shumë përgjigje të nivelit 4 (gjithmonë) e deri tek ajo që ka më pak përgjigje të nivelit 0 (kurrë), kemi këto rezultate:

- ✓ në *strategjitë e përcaktimit*, Pyetja 8 (Kontrollo për kuptimin e fjalës së re në fund të tekstit (tek lista e fjalëve të reja) merr 16 përgjigje (32%), ndërsa Pyetja 7 (Përdor një fjalor njëgjuhësh (greqisht - greqisht)) ka marrë 3 përgjigje (6%).
- ✓ në *strategjitë sociale*, Pyetja 9 (Pyet mësuesin/mësuesen se si përkthehet fjala e re në gjuhën shqipe) merr 41 përgjigje (82%), ndërsa Pyetja 12 (Pyet shokët/shoqet e klasës për kuptimin e fjalës) ka marrë 15 përgjigje (30%).
- ✓ në *strategjitë e kujtesës*, Pyetja 14 (Imagjino kuptimin e fjalës përmes imazheve) 31 përgjigje (62%), ndërsa Pyetja 27 (Mëso fjalën e re nëpërmjet veprimit fizik (lëvizjeve)) ka 10 përgjigje (20%).
- ✓ në *strategjitë kognitive*, Pyetja 28 (Përsërit shpesh fjalën e re me gojë) shfaq 35 përgjigje (76%), ndërsa Pyetja 34 (3 përgjigje (7%).

- ✓ në *strategjitë metakognitive*, Pyetjet 36 (Përdor medien në gjuhën greke (këngë, filma, lajme, etj.)) dhe 39 (Vazhdon të studiosh fjalën me kalimin e kohës) shfaqin një numër të njëjtë përgjigjesh, pra, 12 përgjigje (24%), ndërsa Pyetja 37 (Testo veten përmes testeve të fjalorit (teste fizike ose online) ka 5 përgjigje (10%).

Bazuar në analizën e pyetësorit të strategjive të të mësuarit të fjalorit, duket se nxënësit parapëlqejnë strategjitë sociale dhe të kujtesës. Strategjitë sociale, si pyetja për t'iu drejtuar mësuesit për përkthimin e fjalës së re në gjuhën shqipe, kanë marrë një përqindje të lartë të përgjigjeve pozitive, 82%. Në anën tjetër, strategjitë e përcaktimit dhe disa nga strategjitë kognitive shfaqin një preferencë më të ulët. Për shembull, përdorimi i fjalorit njëgjuhësh është përzgjedhur rrallë, me vetëm 6% të përgjigjeve pozitive. Kjo mund të shpjegohet nga fakti që strategjitë sociale dhe të kujtesës mund të ofrojnë një ndjesi më të afërt dhe më bashkëpunuese, ndërsa strategjitë e përcaktimit mund të paraqiten si më pak efektive apo më të vështira për t'u përdorur në praktikë.

Tabela 1

Tabela përshkruan strategji të ndryshme që përdorin nxënësit kur ndeshen me fjalorin e ri të greqishtes, të kategorizuara sipas shpeshhtësisë së përdorimit: 4 (gjithmonë), 3 (zakonisht), 2 (shpesh), 1 (nganjëherë) dhe 0 (kurrë). Strategjitë ndahen në lloje të ndryshme, si strategjitë e përcaktimit (SP), strategjitë sociale (SS), strategjitë e kujtesës (SKu), strategjitë kognitive (SKo) dhe strategjitë metakognitive (SM). Për shembull, strategjia "Pyet mësuesin se si përkthehet në shqip fjalë e re" (SS 9) përdoret gjithmonë nga 41 nxënës, ndërsa "Përdor një fjalor njëgjuhësh" (SP 7) nuk përdoret kurrë nga 32 nxënës. Këto të dhëna janë tregues për metodat e preferuara në mësimin e fjalorit nga nxënësit në mjediset dygjuhëshe.

Lloji i strategjisë	Strategjitë e të mësuarit fjalorit të gjuhës	Shpeshhtësia				
		4 (gjithmonë)	3 (zakonisht)	2 (shpesh)	1 (ndonjëherë)	0 (kurrë)
SP	1. Identifikon se cilës pjesë së ligjëratës i takon (etiketim i pjesëve të ligjëratës)	5	14	8	9	14
SP	2. Identifikon ndajshesat (parashtesat ose prapashtesat) apo rrënjën e saj	9	3	15	7	16
SP	3. Kontrollon nëse ka një fjalë me kuptim të njëjtë ose të përafërt me të në gjuhën shqipe	13	15	10	5	7
SP	4. Kërkon nëse mund ta identifikosh fjalën e re përmes një imazhi	8	15	10	10	7
SP	5. Nxjerr kuptimin e fjalës së re nga konteksti (d.m.th., nga një fjalë apo një grup fjalësh apo një tekst)	12	14	10	8	6
SP	6. Përdor një fjalor dygjuhësh (greqisht - shqip)	10	10	8	7	15

SP	7.	Përdor një fjalor njëgjuhësh (greqisht - greqisht)	3	5	7	3	32
SP	8.	Kontrollon për kuptimin e fjalës së re në fund të tekstit (tek lista e fjalëve të reja)	16	12	5	6	11
SS	9.	Pyet mësuesin/mësuesen se si përkthehet fjala e re në gjuhën shqipe	41	2	1	0	1
SS	10.	Pyet mësuesin/mësuesen për perifrrazimin, sinonimin ose antonimin e fjalës së re	28	15	11	4	2
SS	11.	Kërkon nga mësuesi/mësuesja të thotë një fjali duke përdorur fjalën e re	35	4	8	6	3
SS	12.	Pyet shokët/shoqet e klasës për kuptimin e fjalës	15	4	13	11	7
SS	13.	Mundohesh të ndërveprosh me folës amtarë të gjuhës	18	8	5	15	14
SKu	14.	Imagjinon kuptimin e fjalës përmes imazheve	31	8	3	4	4
SKu	15.	Lidh fjalën e re me një eksperiencë personale	16	6	10	10	8
SKu	16.	Lidh fjalën e re me sinonimet ose me antonimet e saj	16	4	13	10	7
SKu	17.	Grupon fjalët e reja së bashku për t'i studiuar ato	24	6	11	6	3
SKu	18.	Krijon fjali me fjalët e reja	28	12	7	1	2
SKu	19.	Grupon fjalët e reja së bashku dhe krijon një histori	16	6	10	6	12
SKu	20.	Gërmëzon fjalën e re	25	7	7	5	6
SKu	21.	Studion tingullin e fjalës së re	20	5	10	8	7
SKu	22.	Thua fjalën e re me zë të lartë kur e mëson atë	22	4	7	8	9
SKu	23.	Kujton ndajshtesat (parashtesat ose prapashtesat) dhe rrënjën e fjalës së re	16	6	9	9	10
SKu	24.	Kujton pjesën e ligjëratës ku bën pjesa fjala e re (etiketim i pjesëve të ligjëratës)	11	6	12	6	15
SKu	25.	Perifrazon kuptimin e fjalës	24	5	8	8	5
SKu	26.	Mëson fjalën e re përmes idiomave apo proverbave	16	7	10	6	11
SKu	27.	Mëson fjalën e re nëpërmjet veprimit fizik (lëvizjeve)	10	5	11	13	11
SKo	28.	Përsërit shpesh fjalën e re me gojë	35	4	3	5	3
SKo	29.	Përsërit shpesh fjalën e re me shkrim	19	11	7	7	6
SKo	30.	Krijon një listë të fjalëve të reja	22	5	10	9	4
SKo	31.	Mban shënime në klasë për fjalët e reja	23	4	6	5	8

SKo	32. Përdor seksionin e fjalorit në librin tuaj shkollor (nëse ka)	4	3	9	12	22
SKo	33. Dëgjon fjalët e reja në audio (p.sh., dëgjon mësimin e ri në audio)	5	7	7	9	22
SKo	34. Vendos etiketa në gjuhën greke në objektet fizike	3	1	10	11	24
SKo	35. Mban një fletore fjalori	21	5	8	5	11
SM	36. Përdor medie në gjuhën greke (këngë, filma, lajme, etj.)	12	8	14	11	5
SM	37. Teston veten përmes testeve të fjalorit (teste fizike ose on-line)	5	5	11	14	15
SM	38. Anashkalon fjalën e re kur nuk e kupton atë	7	8	10	11	14
SM	39. Vazhdon të studiosh fjalën me kalimin e kohës	12	10	11	9	8

PËRFUNDIME

Sugjerime dhe Rekomandime

Për të përmirësuar procesin e mësimin të fjalëve të reja në gjuhën greke, rekomandohen më shumë ndërveprim në klasë. Të organizosh aktivitete ndërveprimi dhe aktivitete në grup ku nxënësit mund të pyesin dhe ndihmojnë njëri-tjetrin ose mësuesin për fjalët e reja, për shembull, lojëra fjalori, shprehje, fjalëformimi, memorizimi, përcaktimi, e vërtetë e gabuar, hamendësimi dhe drejtshkrimi. Këto aktivitete mund të jenë të dobishme ku nxënësit konkurrojnë ose bashkëpunojnë në çifte ose grupe të vogla për të diskutuar dhe pyetur njëri-tjetrin për fjalët e reja që kanë mësuar.

Përdorimi i teknikave vizuale dhe veprimeve fizike rekomandohet për të ndihmuar në memorizimin e fjalorit të ri. Për shembull, përdorni kartolina me figura për çdo fjalë të re, duke treguar një fotografi të një «καρέκλα» (karrige) krahas fjalës për t'i ndihmuar nxënësit të lidhin vizualisht fjalën me kuptimin e saj.

Mediat greke si këngët, filmat dhe lajmet duhet të përdoren si pjesë e kurrikulës për të ofruar kontekst dhe përdorim praktik të fjalorit. Nxënësit mund të ndahen në grupe për të parë një film grek ose për të dëgjuar një këngë greke dhe më pas të diskutojnë për fjalorin e ri që kanë hasur, duke siguruar kështu kontekst dhe përdorim praktik të fjalëve.

Zbatoni teste periodike të fjalorit, si fizike ashtu edhe online, për t'i ndihmuar nxënësit të vetëvlerësohen dhe të përforcojnë të mësuarit e tyre me kalimin e kohës. Për shembull, kryeni teste/kuize javore, me shkrim dhe me gojë, mbi fjalorin e mësuar së fundmi ose planifikoni një test/kuiz online duke përdorur platforma si Quizlet ose Kahoot.

Inkurajoni nxënësit të përdorin fjalorë dygjuhësh, greqisht-shqip-greqisht, për të kuptuar fjalët e reja në kontekstin e gjuhës amtare. Sillni disa fjalorë greqisht-shqip në klasë dhe përfshini ushtrime që kërkojnë nga nxënësit të kërkojnë dhe të përkthejnë fjalë të reja. Kjo i ndihmon ata të kuptojnë fjalorin e ri brenda kontekstit të gjuhës amtare ose caktoni ushtrime që kërkojnë nga nxënësit të gjejnë dhe të shkruajnë kuptimet e fjalëve të

reja si në greqisht ashtu edhe në shqip.

Mësoni fjalët e reja në kontekst dhe jo të veçura duke përdorur fjali, tregime dhe shembuj praktikë. Krijoni fjali ose tregime të shkurtra duke përdorur fjalor të ri, p.sh., përdorni fjalën “σπίτι” (shtëpi) në fjali të ndryshme “Το σπίτι μου είναι μεγάλο” (Shtëpia ime është e madhe) për të treguar se si përdoren fjalët në situata të jetës reale. Gjithashtu, nxënësit të tregojnë në orën e mësimit duke përdorur fjalë të reja fjalori për të ndërtuar dhe ndarë historitë e tyre.

Përshtatni metodat e mësimdhënies bazuar në strategjitë e parapëlqyera nga grupe të ndryshme nxënësish. Për nxënësit fillestarë, përdorni më shumë aktivitete vizuale dhe fizike si vizatimi ose interpretimi i fjalëve, ndërsa për nxënësit e përparuar, përqendrohuni në aktivitetet e bazuara në diskutime dhe përdorimin më të thellë të kontekstit.

Përfshini mjete ndërvepruese të tilla si aplikacione për mësimin e gjuhës, teste/kuize në internet dhe lojëra edukative. Përdorni aplikacione si Duolingo ose Quizlet që ofrojnë mënyra interaktive dhe tërheqëse për të praktikuar fjalorin dhe vendosni sfida javore për nxënësit që të kryejnë ushtrime specifike të bazuara në aplikacione.

Jepni komente (feedback) të rregullta për përparimin e nxënësve dhe ofroni mbështetje shtesë aty ku është e nevojshme. Programoni takime javore individuale për të diskutuar përparimin e secilit nxënës, për të adresuar sfidat dhe për të ofruar udhëzime të personalizuara.

Në fund, integroni elemente kulturore të komuniteteve greke dhe shqiptare në procesin mësimor për të siguruar kohezion. Festoni festat greke dhe shqiptare në klasë dhe kërkoni nxënësve të hulumtojnë dhe të prezantojnë mbi traditat kulturore duke përdorur fjalorin përkatës që kanë mësuar. Kjo i ndihmon ata të shohin përdorimin praktik të aftësive të tyre dygjuhëshe në jetën e përditshme dhe organizoni ditë shkëmbimi kulturor ku nxënësit mund të paraqesin zakonet, festat dhe traditat greke dhe shqiptare duke përdorur fjalorin e ri që kanë përvetësuar.

BIBLIOGRAFIA

- Common European Framework of Reference for Languages) - MINISTRIA E ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË - INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT. UDHËZUES KURRIKULAR LËNDOR PËR GJUHËN E HUAJ. IZHA 2018 <http://www.izha.edu.al/>
- Ellis, R. (2003). *Task-based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Ha, L. T. K., Le, T. V., Phan, L. T., Nguyen, L. T. B., & Dam, A. T. V. (2024). Perspectives of Vietnamese Students and Teachers Regarding the Preservation of Languages of Ethnic Minorities. *Revista De Gestão Social E Ambiental*, 18(9), e5862. <https://doi.org/10.24857/rgsa.v18n9-026>
- Richards, Jack & Schmidt, Richard. (2013). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. 10.4324/9781315833835.
- Schmitt, N. & McCarthy, M. (1998). *Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy* (Cambridge Language Teaching Library) 1st Edition. New York: Cambridge University Press. ISBN-10 - 0521585511
- Schmitt, N. and McCarthy, M. (eds) (1997). *Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- STRATEGJITË E NXËNIES SË LEKSIKUT TË GREQISHTES NË SHKOLLAT DYGJUHËSHE SHQIPTARO-GREKE <https://fgjh.edu.al/grupi-mesimor-kerkimor-gjuhesi-perkthimi-i-gjuhes-greke/>
- Ζάγκα, Ε. (2005). Μάθηση και Διδασκαλία μιας Δεύτερης Γλώσσας: Από τα μοντέλα διδασκαλίας της γλώσσας «με βάση το περιεχόμενο» σε προσεγγίσεις με «έμφαση στο περιεχόμενο» με χρήση στρατηγικών. *Επιστήμες Αγωγής. Θεματικό τεύχος*, 69-77. Πανεπιστήμιο Κρήτης: ΠΤΔΕ.
- Ματθαίουδάκη, Μ., Κίτσου Ι., & Τζιμώκας, Δ. (2011). Η χρήση της ρηματικής όψης στη νέα ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα: πορίσματα εμπειρικής έρευνας από τις εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 30* (σσ. 317-328). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.
- Σκούρτου, Ε. (2002). *Διγλωσσία και Διδασκαλία Δεύτερης Γλώσσας*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Υλικά για τη θεματική Ενότητα: Διαπολιτισμική Εκπαίδευσης, Τόμος Ι. Το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Πιστοποίηση Ελληνομάθειας <https://www.greek-language.gr/certification/>
- Χατζηδάκη, Α. (2005). Μοντέλα Διγλωσσικής συμπεριφοράς σε οικογένειες αλβανών μαθητών: Δεδομένα από εμπειρική έρευνα. *Επιστήμες Αγωγής. Θεματικό τεύχος*, 79-102. Πανεπιστήμιο Κρήτης: ΠΤΔΕ.
- Le, S. Q., Le, D. T., Bui, D. T. T., & Tran, B. X. (2024). A Ability to advise and support students in educational activities of primary school teachers. *Journal of Law and Sustainable Development*, 12(1), e2258. <https://doi.org/10.55908/sdgs.v12i1.2258>